

**ZAMĚSTNÁVÁNÍ
OSOB
SE ZDRAVOTNÍM
POSTIŽENÍM**

Tento učební materiál vznikl v rámci projektu Inovace studijního programu Pastorační a sociální práce ETF UK (CZ.2.17/3.1.00/33279) spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy.

Evropský sociální fond – Operační program Praha Adaptability
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

PROČ SE ZAPOJIT DO PRACOVNÍHO PROCESU?

- ✘ Pocit užitečnosti.
- ✘ Překonání handicapu uvnitř sebe sama.
- ✘ Alespoň částečná finanční nezávislost.
- ✘ Aktivní zapojení do formování svého života a své budoucnosti.
- ✘ Zapojení se do pracovního kolektivu, navázání kontaktů.

ÚVOD DO PROBLEMATIKY

- ✘ Zapojení osob ze ZP na pracovní trh je ovlivněno řadou faktorů, které mimo jiné pramení ze zdravotního omezení jednotlivce a jeho specifík (medicínské faktory), ze situace na pracovním trhu, efektivity a úsilí sociální politiky - zejména politiky trhu práce, ale také například míry rozvoje a celkového nastavení sociálních služeb. Přístup na pracovní trh je vedle toho ovlivňován také celkovými fyzickými a sociálními podmínkami, například mírou odstranění fyzických bariér nebo rozvojem sociální odpovědnosti zaměstnavatelů.

ÚVOD DO PROBLEMATIKY

- ✦ **Schopnost pracovat je u lidí se ZP ovlivněna typem a mírou jejich zdravotního handicapu.** Lidé se ZP jsou různorodou skupinou. Zdravotní handicap může znamenat problém například při zapracování na nové pracovní místo nebo s ohledem na produktivitu práce. K těmto reálným znevýhodněním, která lze překonávat pomocí specializovaných nástrojů a programů (např. pomocí podporovaného zaměstnávání), však mohou být bariéry přístupu na pracovní trh posilovány negativními postoji zaměstnavatelů. Lidé se ZP **jsou totiž často vystaveni stigmatizaci** - pouhý fakt, že je někdo zdravotně postižený, bývá považován za dostatečný důvod k tomu, aby ho zaměstnavatel do práce nepřijal. Nedostatečné povědomí o potřebách a schopnostech zdravotně postižených patří mezi významné faktory vysoké míry nezaměstnanosti osob se ZP.

(<http://www.mopo-cz.eu>)

EU A PŘÍSTUP K PROBLEMATICE

- ✘ Pro současný přístup zemí Evropské unie k integraci zdravotně postižených na trh práce je charakteristický **důraz na rovné příležitosti a nediskriminaci**, v rámci aktivní politiky trhu práce pak **přístup orientovaný na individuální potřeby** osob ze znevýhodněných skupin. (<http://www.mopo-cz.eu>)

DŮRAZ NA KVALITU

- ✦ Rozvinut byl důraz na široce pojímanou **kvalitu práce**. Nový koncept zahrnuje skutečnou kvalitu práce, dovednosti, celoživotní vzdělávání a kariérní rozvoj, rovnost mezi pohlavími, zdraví a bezpečnost v práci, flexibilitu a zabezpečení, začlenění a přístup k pracovnímu trhu, organizaci práce a rovnováhu mezi prací a soukromým životem, sociální dialog a zapojení pracovníků, diverzitu a nediskriminaci a celkový pracovní výkon. **Základním principem v této oblasti je vysoká bezpečnost a ochrana zdraví při práci** s cílem omezit vznik nemocí z povolání a pracovních úrazů a důraz na udržení pracovního místa i po vzniku pracovních obtíží. (<http://www.mopo-cz.eu>)

- ✘ Ačkoliv je v politice řešící problematiku zdravotně postižených kladen důraz na individuální přístup k potřebám nezaměstnaných, specifických nástrojů cílených na tuto skupinu je v evropských zemích stále hojně využíváno. Jedná se zejména o programy tvorby pracovních míst pro zdravotně postižené ať už v chráněných dílnách nebo na chráněných pracovních místech a o tzv. kvótní systém.

- ✘ Mezi klasická schémata aktivní politiky trhu práce patří **tvorba pracovních míst pro zdravotně postižené**. Tato pracovní místa jsou určena lidem, kteří v důsledku zdravotního postižení nejsou schopni udržet si nebo získat zaměstnání na regulárním pracovním trhu. **Zejména pracovní místa v chráněných dílnách je důležité směřovat ke skutečně nejvíce znevýhodněným zdravotně postiženým osobám**. Pro ně totiž mohou sehrávat významnou roli: poskytují jim příležitost věnovat se smysluplným aktivitám, začleňují do kolektivu, posilují sebevědomí a rozvoj dovedností atd. (<http://www.mopo-cz.eu>)

- ✘ Na druhou stranu bývá poukazováno **na riziko vyčlenění zdravotně postižených do chráněných dílen, aniž by byla posílena jejich integrace do většinové společnosti** (dochází prakticky pouze ke kontaktům v rámci skupiny zdravotně postižených). Zkušenosti z devadesátých let pak ukazují na nízký účinek programů chráněných dílen na zaměstnanost - do zaměstnání na otevřeném pracovním trhu přechází pouze nepatrná část pracovníků chráněných dílen.

TZV. POVINNÉ KVÓTY

- ✘ V mnoha zemích je také zaměstnanost zdravotně postižených podpořena pozitivně-diskriminačním opatřením v podobě povinných kvót. Povinnost zaměstnavatelů obsadit určitý počet pracovních míst pracovníky se zdravotním postižením je zavedena ve většině evropských zemí, avšak v průběhu 90. let se projevil určitý odklon od tohoto systému (například ve Velké Británii byl kvótní systém dokonce v roce 1995 zcela zrušen).

OTEVŘENÝ TRH PRÁCE

- ✘ Firma nebo společnost, kde převážně pracuje většina zaměstnanců bez postižení
- ✘ Všichni pracují za odpovídající mzdu a za stejných podmínek
- ✘ To budou chtít i po vás a za to byste měli dostat stejnou mzdu
- ✘ Troufnu si na vyšší pracovní tempo?

CHRÁNĚNÁ DÍLNA

- ✘ Pracoviště, kde je zaměstnáno nejméně 60% osob se zdravotním postižením
- ✘ Může být nižší tempo „šité na míru“
- ✘ Často nižší plat než na otevřeném trhu práce (min. mzda)

SOCIÁLNĚ TERAPEUTICKÁ DÍLNA

- ✘ Zařízení pro denní pobyt se zajištěnou odbornou péčí
- ✘ Často poskytuje výchovnou, vzdělávací, poradenskou a rehabilitační činnost
- ✘ Bez výplaty

ROLE ÚŘADU PRÁCE

- ✘ Fyzickým osobám se zdravotním postižením se poskytuje zvýšená ochrana na trhu práce.
- ✘ Osobami se zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které jsou
 - ✘ a) orgánem sociálního zabezpečení uznány plně invalidními,
 - ✘ b) orgánem sociálního zabezpečení uznány částečně invalidními,
 - ✘ c) rozhodnutím úřadu práce uznány zdravotně znevýhodněnými.
- ✘ *Za zdravotně znevýhodněnou osobu se považuje fyzická osoba, která má zachovánu schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale její schopnosti být nebo zůstat pracovní začleněna, vykonávat dosavadní povolání nebo využít dosavadní kvalifikaci nebo kvalifikaci získat jsou podstatně omezeny z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.*

CHRÁNĚNÉ PRACOVNÍ MÍSTO

- ✘ Chráněné pracovní místo je pracovní místo vytvořené zaměstnavatelem pro osobu se zdravotním postižením na základě písemné dohody s úřadem práce. Chráněné pracovní místo musí být provozováno po dobu nejméně 2 let ode dne sjednaného v dohodě. Na vytvoření chráněného pracovního místa poskytuje úřad práce zaměstnavateli příspěvek.

CHRÁNĚNÁ PRACOVNÍ DÍLNA

- ✘ Chráněná pracovní dílna je pracoviště zaměstnavatele, vymezené na základě dohody s úřadem práce a přizpůsobené pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením, kde je v průměrném ročním přepočteném počtu zaměstnáno nejméně 60 % těchto zaměstnanců. Chráněná pracovní dílna musí být provozována po dobu nejméně 2 let ode dne sjednaného v dohodě. Na vytvoření chráněné pracovní dílny poskytuje úřad práce zaměstnavateli příspěvek.

PODPOROVANÉ ZAMĚSTNÁVÁNÍ

- ✘ **Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením náleží**
- ✘ Zaměstnavateli zaměstnávajícímu více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců se poskytuje příspěvek na podporu zaměstnávání těchto osob. Příslušným úřadem práce pro poskytování příspěvku je úřad práce, v jehož obvodu má sídlo zaměstnavatel, který je právnickou osobou, nebo v jehož obvodu má bydliště zaměstnavatel, který je fyzickou osobou.
- ✘ Příspěvek náleží zaměstnavateli měsíčně ve výši skutečně vynaložených mzdových nákladů na zaměstnance v pracovním poměru, který je osobou se zdravotním postižením, včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které zaměstnavatel za sebe odvedl z vyměřovacího základu tohoto zaměstnance, nejvýše však 8 000 Kč.

SPECIALIZOVANÉ REKVALIFIKAČNÍ KURZY

- ✘ Pro osoby se zdravotním postižením mohou být organizovány specializované rekvalifikační kurzy. Tyto kurzy jsou uskutečňovány za stejných podmínek jako rekvalifikace.

PRACOVNÍ REHABILITACE

- ✘ Osoby se zdravotním postižením mají právo na pracovní rehabilitaci. Pracovní rehabilitaci zabezpečuje úřad práce místně příslušný podle bydliště osoby se zdravotním postižením ve spolupráci s pracovně rehabilitačními středisky nebo může na základě písemné dohody pověřit zabezpečením pracovní rehabilitace jinou právnickou nebo fyzickou osobu.
- ✘ Pracovní rehabilitace je souvislá činnost zaměřená na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením, kterou na základě její žádosti zabezpečují úřady práce a hradí náklady s ní spojené. Žádost osoby se zdravotním postižením obsahuje její identifikační údaje; součástí žádosti je doklad osvědčující, že je osobou se zdravotním postižením.

CO ZAHHRNUJE PRAC. REHABILITACE?

- ✗ zahrnuje zejména poradenskou činnost zaměřenou na volbu povolání, volbu zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti, teoretickou a praktickou přípravu pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, zprostředkování, udržení a změnu zaměstnání, změnu povolání a vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti.